

mange andre Punkter, og saaledes udnyttet og vildledet deres medfødte Kærlighedstrang; fordi man Slægt efter Slægt har opstillet det legemlige Moderskab som Kvindens eneste virkelige Kald; fordi man — hvad de daarlige bryder sig fejl om, men hvad der virker knugende paa de gode — først og sidst og med teologisk Bistand har hævdet Mandens Herredømme og Kvindens Underkastelse.

Og hvordan bærer da Kvinderne den Kundskab og den Erfaring, som erhverves i Ægteskab med letfærdige eller hensynsløse Mænd? Ja, de zarteste Naturer knækkes; de tapre og kloge med den store Kærlighed tager Kampen op og sejrer stundom; Flertallet dels sløves, dels forsimples eller bliver selv letfærdige. — Og de ugifte, de løst forbundne? Nogle rejser sig, andre forsummer, og ikke faa gaar hjælpeløst under, bliver en Gift for Samfundet. I „Det flager —“ har Bjørnson for en Del ladet Ofrene og Affaldet tumle sig i Fattigbyen opad Bjerget, hvor Sæderne er, som de kan være; en raa Ud gave af den sminkede By ved Havnen; saa raa, at Individene ikke er uden Taknemmelighed mod de „store“ Herrer dernede, blot de har en nogenlunde aaben Haand.

Men — giftes, for enhver Pris giftes, er dog stedse Løsenet, for de unge paa egne Vegne og for Forældre paa Børnenes. „Et godt Gifte“, som Matadoren i „En Handske“ siger, „foragter de alligevel ikke“; ja, vi kan saamænd gerne tilføje: heller ikke et tvivlsomt.

Man overser, siger Digteren, at ogsaa Kvinden har et selvstændigt Livsmaal, og at ogsaa den ugifte Stand har sit Værd og aldeles ikke skal kastes Vrag paa — hellere intet Ægteskab end et daarligt. Fordringerne maa højnes, og det baade for vor egen og for Slægtens Skyld. Ægteskabet er for alvorlig en Pagt til at slutes paa det blotte Grundlag af Forelskelse eller som Udslag af Forældres Forføngelighed eller af Forretningsdrift (Familierne Engel i „Det flager —“ og Riis i „En Handske“).

* * *

Har nu Bjørnson i de her nævnte Arbejder belyst alle disse og endnu flere Forhold og, til Værn for Kvinder, uden Sky blottet sit eget Køns Overgreb, paa samme Tid som han med Styrke har stillet Kravet om en gennemgribende Forandring i hele Kvindens Samfundsstilling, saa fortjener Digteren i ikke ringere Grad en Tak fra os Kvinder, fordi han i sine to sidste Værker, „Laboremus“ og „Paa Storchove“ værner Manden mod besnærende Kvinders Rænker. Ja, saa tappert hugger Bjørnson her løs, saa harmbetagen over disse Kvinders dæmoniske Indflydelse synes han, at de næsten betragtes som virkelige Djævl, der simpelthen skal dræbes og ikke blot uskadeliggøres. I alt Fald mindes jeg, at Lydia i „Laboremus“ — skønt Digterværket i Virkeligheden tillader en anden Fortolkning — senere i en Bladartikel af Digteren selv blev henvist til hin Kategori. Men, sagtens ihukommende sit eget smukke Ord fra en tidligere Lejlighed: „Alt i Verden er underlagt Kærlighedens Genskerbermagt, bliver den bare prøvet“, lader dog Bjørnson nu, i „Paa Storchove“, ved Synderindens Forsvinden hendes Modsætning, Margrethe, Kvinden med den alt omfattende Kærlighed klagende udbryde: „O, havde jeg Tid, og havde jeg hende alene!“

Saa fornægter da Digteren med det letbevægelige og stærke Gemyt heller ikke her sit varme Hjerte.

H. Thaarup.

En handske.

—o—

Den 8de december 1902 fylder Bjørnstjerne Bjørnson sit 70. år. Lykkelig den slægt, i hvis ungdom B. B.'s hoveddigtning blev til! Hans ubøjelige idealitet og hans begejstring opdrog en ungdom med tro på sandhedens, retfærdighedens og renhedens sejr her i livet!

Der er meget at takke ham for, men der er særlig én skikkelse iblandt de mange, som findes i hans bøger, som jeg vil takke ham for af mit hele hjerte, og det er Svava i „En handske“, takke Bjørnstjerne Bjørnson så varmt og inderligt som vel muligt, fordi han forstod den rene, uskyldige kvindes dybe trang til at mødes med en lige saa ren kærlighed som den, hun selv giver, og fordi hun gav denne trang udtryk i disse stolte, sande ord: „Jeg vil gå tryk ind i det hellige ægteskab. Men han skal være ærbar, som jeg, for ellers pletter han mit barns hoved, når han kysser det, og vanærer mig“. — B. B.'s fintfølelse og varme hjerte lærte ham at forstå, hvad den kvinde må føle, som opdrages til at tro på forholdet mellem mand og kvinde, som det, det officielt udgiver sig for at være: det forhold, hvor hun kan få brug for al sin dybe, rene kærlighed og hengivelse og faa denne kærlighed gengældt, som den gives, og som så, ofte for sent, når hun er bunden for hele livet, forstår, at hvad der er kærlighed for kvinden, det findes ofte slet ikke hos manden, og at han kun sjælden går ren ind i det hellige ægteskab. Mangen illusion brister her i livet, så vel for mand som for kvinde, men intet gør sikkert så ondt som dette!

Har nu „En handske“ gjort den virkning, man skulde tro? På det kongelige teater opførtes det slet ikke og på Dagmartheatret kun nogle faa Gange, mens fru Edgrens troløse stykke „Den kærlighed, den kærlighed“ — usigelig troløst, fordi hun havde betingelserne for at forstå alvåren i de bestræbelser, hun gør latterlig, og fordi hun var for god til at tage plads iblandt „grinebiderne“ — har gået over scenen gang på gang og vundet stormende bifald. Men derfor er „En handske“ ikke skrevet forgæves! Mangen en kvindesjæl har følt det, som om den længe tilbagetrængte sandhed endelig blev forkyndt åbent og højlydt og har følt en dyb glæde derved. Og mangen kvinde vil sikkert med mig bringe B. B. sin inderlige tak for hans fine, forstående, varmhjærtede skildring af den uskyldige kvindes reneste følelse og dybeste længsel.

Astrid Stampe.

En Tak.

—o—

Et brusende Kor af begejstrede Røster, svulme i disse Dage i de forskellige Tonearter opimod Bjørnstjerne Bjørnson.

Nogle sætte ham højt som Lyriker, andre som Epiker, andre igen som Dramatiker.

Nogle takke ham for hans Frisind, andre for hans Menneskekærlighed, andre for hans Fredskærlighed.

Jeg vil her faa føje min Tak til de mange Tusinders:

Tak, fordi De aldrig satte Personen over Sagen!

Tak, fordi De aldrig var bange for at gaa mod Strømmen!

Tak fordi De aldrig (som enkelte andre Digttere, der ikke tør tage Afstand) forsigtigt dækkede Dem selv med Egenlystens Sikkerhedspanser!

Aldrig tog i Betænkning at sætte deres Følkeyndest eller en eller anden Kritikers, eller et eller andet Partis Venskab paa Spil, naar det gjaldt at forsvare en uretfærdig angrebet Sag eller en uretfærdig angrebet Person!

Tak, fordi De aldrig bar Kaaben paa begge Skuldre, men havde moralsk Mod nok til at forsvare endog en politisk Modstander og til at sige selv Deres eget Parti Sandheden, naar det trængte til at høre den!

Jeg bringer Dem ogsaa af ganske Hjerte og af et taknemmeligt Sind en personlig Tak for Deres ridderlige Sandheds- og Retfærdighedsfølelse i Foråret 1890.

Laura Kieler.

To Konger.

—o—

To Kongers Billeder staar malede i min Barndoms Billedbog, — den ene Hersker over et Land, den anden en Konge i Aandens Rige. De kom ind i mine Minders Bog omtrent paa samme Tid, — om jeg husker ret. Det var i de Aar, der gik forud for den usalige Krig, der bragte saa megen Sorg og Ulykke over Sønderjylland.

Frederik den Syvende gæstede Sønderborg. Han gjorde et stærkt Indtryk paa mit Barnesind, da jeg saa ham træde ud paa Borgmesterens Altan, slaa ud med Haanden og tale nogle Ord til Folket. Netop saadan havde jeg tænkt mig en Konge! Det var som et Æventyr at se Fakkeltøget, der bragtes ham, at kigge ind ad oplyste, runde Vinduer i Kongeskibet, der laa ved Skipsbroen og næste Dag at staa i de hvidklædte Smaapigers Række og kaste Blomster til ham.

Kort var Sønderjydernes Kendskab til Frederik den Syvende, og langt var ej hans Liv. Man kan sige om det, hvad man vil, dadle ham for baade dette og hint; men dansk var han, og dette var for Sønderjyderne nok til at indeslutte ham i deres Hjerter.

I samme Hus, hvor Kong Frederik var Gæst — nemlig i Borgmester Finsens (den senere Stiftsamtmænd paa Island) — boede ogsaa den anden — Digterkongen Bjørnstjerne Bjørnson, hvis 70 Aars Fødselsdag vi fejrer i disse Dage, — han, hvis Navn er vandret Verden over, og som hele sit Liv har holdt det Godes Fane højt over sit pletfri Skjold.

Jeg gik som lille Pige med min unge Moder forbi Huset, hvor han boede. Hun ønskede, at jeg skulde se ham og fortalte mig saa meget smukt og godt om den norske Digter, hans Fortællinger skulde jeg kende og holde af som af H. C. Andersens.

Og jeg saa hans Kæmpeskikkelse og glemte den ikke!

Jeg saa ogsaa hans Smaabørn, og — hvad der gjorde størst Indtryk dengang — jeg saa hans unge Hustru spille i „Huldebakken“. Melodierne sang sig fast i vore Øren, de lød fra vore Barnelæber hele Dagen igennem.

Bjørnstjerne Bjørnson kan nu se tilbage paa et langt, ærefuldt Liv. Maaske mindes han ogsaa sit Besøg hos Sønderjyderne, maaske fik han den Gang den Kærlighed og Interesse for dem, som aldrig har svigtet ham.

Vi mindes ogsaa ham! Sønderjyderne vilde fryde sig, om det blev dem forundt at se og høre ham endnu en Gang. Men — ak! under de sørgeligt forandrede Forhold sker dette vel aldrig.

Vi hilser Digterkongen, Bjørnstjerne Bjørnson, og ønsker, at han maa leve endnu i mange Aar, at han — som hidtil — maa faa Kraft til at kæmpe for Sandhed og Ret, for Renhed i Forholdet imellem Mand og Kvinde og for Frigørelse af de bundne — baade Mænd og Kvinder!

Anna Nording.

Sigurd Slembe og Tora Parsbergs Digter.

—o—

„Jeg anser Jorden for højt fornem og beundringsværdig paa Grund af de mange forskellige Forandringer og Frembringelser, der uden Ophør foregaa paa den.“

Galilei (Høffding, nyere Filosofi Historie.)

De første Slægtled, som voksede op under Indflydelse af den store, norske Digtning, begyndte Livet med et højt Mod. Det var os selv, vi hørte, naar den unge Sigurd Slembe — Bjørnson kom rygende ind med sit: „Det er umuligt, at det kan gaa galt!“ Og med høje Maal. „Jeg taler ingen uret!“ — dette var ogsaa os, ligesom det var os, som nok vilde ha Magt, men kun for at „der, hvor jeg er, får ingen lov at slås, at holde støj, at true eller banne“, — fred overalt!

Saa kom — i 64 — et Slag, der øvede en bedøvende Virkning. At rejse sig fra det kostede næsten de Kræfter, man ejede.

Senere begyndte man at tænke mere paa sig selv, at undre sig, ikke

over, at Verden var vanskelig — det havde man faaet lært —, men over, at den skulde være saa meget mere vanskelig for En selv, og Ens Medsøstre end for de Mænd, man saa omkring sig, og som man syntes havde ikke saa mange flere Evner og ganske sikkert ikke færre Svagheder end vi.

Da stod ogsaa Bjørnson der og gav Fortrøstning. At læse „Betragtninger“ over sin egen Underkuelse var een Ting, en anden at se en levende Kvinde — Valborg — gaa stærk og sejrrig frem over Scenen, løsende en af de Opgaver, der laa og ventede paa os. Der skød ny Krav frem i Sindene; — ogsaa dem tolkede Bjørnson. Saaledes da Svava kastede sin Handske, da Thomas Rendalen maatte tage Prygl af sine smaa, kvindelige Skolekammerater, da Leonarda gengav „de store Følelser“ deres Værdi, og da Magnhild og den med hende beslægtede Ragni gik stolte og rene bort fra deres smudsige Ægteskab til en sandere Kærlighed. Det dybeste Greb i Kvindens Psykologi tager dog vist Bjørnson, da han lader Tora Parsberg knæle ned for det, som er svagt — men dog i sin inderste Grund det bedste — hos Paul Lange. Thi aldrig er vel en god Kvinde gladere, end naar hun kan støtte og rejse det ædle, der er kastet i Støvet af ydre Brutalitæt eller indre Svaghed eller af begge Dele i Forening. Og ingen Smerte kan vist føles dybere af hende end den, Tora led, da hun maatte se Poul Lange glide fra hende ind i Mørket, en Smerte, der ikke var ulig Sigurds Sorg over at forlade „det dejlige Land“, han havde tænkt at gøre saa meget godt.

Bjørnson ved det, at saadan var mangen Gang Kvindernes Lod, som Sigurd Slembe at maatte staa og tigge — forgæves — om Lov til at bruge sine Kræfter der, hvor man vil bruge dem, i Tjeneste hos Livets store Magter. Han ved det, som man kun ved det, man selv har oplevet noget af.

Den gamle Vismand, der er citeret ovenfor, lærte Verden, at Bevægelse er Livets Lov. Det er ikke noget nyt, at en Digter lever hastigere, mer bevægeligt og mangfoldigt end almindelige Mennesker; men nyt er det og fint og fornemt tillige — saa vist som Paaholdenhed med aandelige Goder er Tarvelighedernes Tarvelighed — at nogen saa aabent og ødselt som Bjørnson giver os andre Del i alt, hvad han selv gennemlever. Han kaster sit Brød paa Vandene; — vi Kvinder faar vor gode Del deraf, og for dette sender vi ham i Dag vor inderlige Tak.

Kirstine Frederiksen.

Fra en Vestjyde.

—o—

Hil Dig, skjald blandt Norges gamle fjelde!
tag en hilsen her fra klittens strand.
Harper toner vist i dag med vælde. —
Hør dog og en røst fra Jydens land.
Tak fordi Du tolked kvindens længsel,
hendes ret og hendes frihedstrang,
der af gammelt kneblet lå i fængsel;
men fik lyd i „Fiskerjentens“ sang.

Dine toner fløj som fugl i Luften
langt udover stejle klippetind,
sang om sæterliv med graners duften,
sang om „Synnøvs“ bly og blide sind.
Her vi følte slægtskabsblodet rinde.
Leved næsten under samme kår.
Fjeldets datter som den jyske kvinde
føler ødets stilhed, hvor hun går.

Nu det ind mod vintermulmet helder
solen synker lavere mod vest;
men i dybest mørke julen melder
til hver barnesjæl en lysets fest.
Vår og jul er livets højtidstunder,
vår og jul har livets barnesmil.
Du har sunget højt om vårens under,
glædet mangt et hjem fra Kap til Nil.

Maren Bonde.